

Cs. Varga István
(1946, Kapuvár) irodalom-
történész, Egerben él,
József Attila-díjas

Cs. Varga István

Az üldözött sorsválasza

Egy Pilinszky-kutató pap arcképe
– Kuklay Antal jubileumára

Kuklay Antal, a Sajó-menti Köröm hajdani plébánosa, egri kanonok, a Pilinszky-kutató, irodalom- és művészettörténész az idén, június 13-án töltötte be 88. életévét. Június 20-án, jelenlegi lakóhelyén, Mátramindszenten tartott vasmisét: pappá szentelésének 65. jubileuma sátoros ünnep lett. Az általa épített barakk-kápolna mellett celebrált hálaadó szentmisére az egész országból érkeztek papok, nővérek, hívek, köztük egy magyarul jól tudó lengyel domkos és három verbita szerzetes is.

Kuklay mélységesen ismeri a missziós papi hivatás és értelmiségi sors szabta szenvedés misztériumát. Életútját sorstükörként mutatják a tények. 1956-ban, Mindszenty bíboros jóváhagyásával, társaival együtt az Állami Egyháziügyi Hivatal Pasaréten őrzött iratait szeretne volna a Szent István Bazilikába átszállíttatni, de ez a terv a forradalom leverése miatt már nem valósulhatott meg. Majd a hatalom lecsapott rá: 1957-től kezdődően, hat évnél tovább tartó börtönbüntetést élt túl, az 1963-as amnesztia idején szabadult. A nyilvános papi tevékenységtől tíz évre eltiltva, 1963–66 között, Sátoraljaújhelyen gyári segédmunkásként: galvanizálóként kereste a kenyerét.

1967-ben alapította a Sárospataki Római Katolikus Gyűjteményt, ahova összehordta, „trabantozta” a zempléni térség egyházművészeti kincseit, könyveit. 1968-ban az OSZK-ban könyvtárosi képesítést, 1981-ben az ELTE-n művészettörténész diplomát szerzett. 1973-tól plébánosként Körömben szolgált. 1987-ben

A Kráter peremén címen pedig Pilinszkyról jelentetett meg könyvet, amely az ötödik, bővített kiadást is megérte. A számos lelki gyakorlat, kulturális rendezvény szervezőjéről, egyháztörténeti, művészettörténeti és irodalomtörténeti tanulmány, cikk szerzőjéről 1993-ban portréfilmet sugárzott a Magyar Televízió.

Egyházi és irodalomkutatói szolgálatát a szegényeket támogató gyakorlati tettek sorával teljesítette ki. A Conditio Humana Alapítványon keresztül szellemi fogyatékosokat támogatt, a Körömi Életminőség Alapítvány segítségével, a falu asszonyaival összefogva, igyekezett szocializálni a helyi cigányságot. Óvodát épített, cigány gyerekeknek napközit szervezett, miskolci, budapesti művészbarátait is bevonta a nevelő munkába. Körömben a Folia Selecta periodika és a Bölcsesség Hajléka rendezvénysorozat révén szellemi-lelki minőséget hozott létre, templomot épített Kiscsécse, Kesznyétenben és Sajóhídvégen.

Kitüntetéseit megtiszteltetésként, illőn és emberül fogadta – 1997: Polgári Érdemrend Középkeresztje, 2008: Fraknoi Vilmos-díj, 2009: Parma Fidei (Hit Pajzsa) díj, 2011: a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje, 2014: Magyar Örökség Díjat, „a Magyarság Becsületrendjét” vehette át.

Laudációjában Hofher József „Világító torony”-nak nevezte, „aki a börtönévek és hosszú mellőzöttségek ellenére fel tudta emelni ezeknek a szegény embereknek a tekintetét az égre, [...] hogy utat mutasson és jövőt hirdessen az

itt élőknek olyan időszakban is, amikor a [...] az egyház és egyháziak csak megtűrtek voltak hazánkban.” Kuklay Antal szerint azonban az elnyomatás „évei sem nyújtottak kevesebbet, csak mi fiai, voltunk kevesebbek: – bőszen nagyravágyók: – lesve a csodákat: nem tettük azt, amiből csoda válhat.”

Pilinszkyt és Németh Lászlót egyaránt jellemzi a „mysterium passionis”, a „Latrokként idő és tér keresztjére vagyunk verve, mi emberek...” életérzés. Barátságuk gyémántpecsétje egy Pilinszky-vers: „Ama kései, tékozló remény / az utolsó, már nem a földet lakja / mint viharokra emelt nyárderű / felköltözik a halálos magasba.”

Vekerdi László ismerte fel: e miniatűr remekmű sugárzó központja, a „viharokra emelt nyárderű” egy Németh-esszéből származó, jellemtelen idézet: Bethlen Gábor korának Erdély-metáforája. Kuklay szerint: „Pilinszky szellemi őseiről négysoros portrékat készített. [...] Köztudott Németh Lászlóval való atyafiúi kapcsolata. Ő fedezte fel, védte meg, kísérte végig sze-

rető figyelemmel. [...] a vers és a galéria ezzel a dedikációval vált teljessé, befejezetté.”

Ted Hughes egy egész kötetre való Pilinszky-verset fordított angolra – tolmács segítségével, de maximális hitelességgel. Babus Antal mutatott rá, hogy Kuklay Antal az időrendet felbontva, gondolatok és témák szerint fejezetekbe csoportosítja Pilinszky műveit, így „az eddig különálló gyöngyszemeknek hitt versek és esszék között felismerhetővé válnak az összefüggések...” A Pilinszky-kutató analógiásan idéz, s tágas kontextusba helyezi a verseket, értelmező szemlélete a hajdani biblíamagyarázó áhítatával rokonítható.

Szerinte a „mintakövető” magyar költészet Pilinszky-nél „mintaadóvá” vált: a metaforától eljutott a metaformáig, s irányzatok, nemzedékek, csoportosulások fölött állt. Radnóti Sándor szerint Pilinszky „szenvető misztikus”. Az „újholdas” Pilinszky szellemi „hídépítő” volt irodalmunk népi és urbánus irányzata között. Kuklay Antal Pilinszky és az Olvasó között közvetít, lételeme az áldás. „Áldás legyen Olvasóján is!”